

08.01.2016

POL-2015-16050

Lausunto hallituksen esitykseen laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Poliisihallituksen lausuntoa hallituksen esitykseen laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista. Lausunto pyydetään lähettämään 8.1.2016 mennessä joko lausuntopalvelu.fi -palvelussa tai valtiovarainministerio@vm.fi sähköpostiin.

Pyydettyä lausuntonaan Poliisihallitus toteaa seuraavasti:

"5 §

Valtion virastojen ja laitosten sekä valtion liikelaitosten on käytettävä tukipalveluja, ellei organisaation ole teknisistä tai toiminnallisista tai kustannustehokkuuteen taikka tietoturvallisuuteen liittyvistä syistä välttämätöntä käyttää toiminnassaan tai sen osassa muuta palvelua."

Tekstistä ei riittävässä määrin käy ilmi lain pakottavuus ja aikataulua käytännössä. Eli konkreettisesti sitä, millä aikataululla Poliisihallituksen tulisi mahdollisesti muuttaa jo käyttöön otettuja uusia palveluita sekä tehdä korjausliikkeitä jo toteutusvaiheessa oleviin suunnitelmiin. Luonnollisesti uusissa suunnitelmissä nämä palvelut otetaan huomioon.

Johtuen valtiohallinnon hankeprosessin hitaudesta ja siitä, että muutokset tarkoittavat yleensä samalla suurilla kustannuksilla, nopeita muutoksia on yleensä erittäin hankalaa tehdä.

Kustannustehokkain ratkaisu olisi ottaa sähköisen asioinnin uudet tukipalvelut tästä eteenpäin suunnittelussa huomioon ja päivittää jo olemassa olevia uusia palveluita kun siihen tarjoutuu sopiva mahdollisuus, mutta tämä olisi mahdollisesti pitkä tie käyttöönottomielessä.

Jos tavoitellaan nopeampaa käyttöönottoa, tulee tämä huomioida lainmuutosten lisäksi budjettirahoituksesta erillisen rahoituksen muodossa joka kohdistuisi myös taustajärjestelmien kehitykseen, eikä vain KaPA -palveluiden käyttöönottoon. Muutoin julkishallinnon toimijoiden mahdollisuudet nopeaan käyttöönottoon ovat rajalliset.

Lisäksi lain velvoittavuutta arvioitaessa olisi otettava huomioon, että osa valtionhallinnon organisaatioista toimii korotetun turvallisuuden verkossa (TUVE). Kyseisestä ympäristöstä toteutettavien integraatioiden ja muiden ratkaisujen toteuttaminen alemman tietoturvatason ratkaisuihin tai muihin vastaaviin ei välttämättä aina ole joko mahdollista tai tarkoituksenmukaista.

Poikkeusprosessi olisi siis hyvä kuvata myös tarkemmin erityisesti koskien TUVE-ympäristöä

Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan "[e]hdotetun 4 momentin mukaan muut yksityiset yhteisöt kuin pykälän 3 momentissa tarkoitetut julkista hallinto- tai palvelutehtävää hoitavat yhteisöt voisivat käyttää palvelunäkymiä, viestinvälityspalvelua ja asiointivaltuuspalvelua tarjotakseen palvelujaan sellaisille henkilöille, joiden henkilötunnusta niillä on oikeus käsitellä. Palvelujen käyttö edellyttää käyttäjän tunnistamista, joka toteutetaan henkilötunnuksen perusteella väestötietojärjestelmän avulla". **Perusteluja on syytä tarkentaa, sillä henkilötunnusta ei pidä sellaisenaan käyttää henkilön tunnistamiseen, eikä tunnistaminen saa nojata pelkästään henkilötunnukseen.**

"10 § (tietojen käsittely palvelutuotannossa)"

Tietojen luovuttamista teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona ei ole erikseen mahdollistettu. Tästä erikseen säätämistä on aiemmin pidetty välttämättömänä, minkä vuoksi maininta olisi hyvä olla myös tässä.

"12.1 §:n 1 kohta"

On syytä laajentaa mahdollistamaan tietojen luovuttaminen käyttäjäorganisaatiolle myös asiointipalvelunsa tietoturvasuhteesta huolehtimista varten. 12 §:n 1 momentin 1 kohdan muotoilu esim. seuraavasti (ehdotettu muutos kursivoitu): "1) asiointipalvelunsa toimivuuden varmistamista, ja parantamista ja tietoturvasuhteesta huolehtimista tai asiointia koskevien ongelmien selvittämistä varten;". Pykälään on syytä lisätä nimenomainen mahdollisuus luovuttaa tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona vastaavasti kuin 10 §:ään

"17 §"

Ehdotettujen lokirekisteriin tallennettavien tietojen yhdenmukaisuus hyväksytyn EU tietosuojasäännösten kanssa on syytä varmistaa.

Pykälän yksityiskohtaisen perustelujen mukaan myös "[l]okirekisterin pitäminen mainituista palveluista olisi tarpeen henkilötietojen käsittelyn tietoturvasuhteesta huolehtimiseksi, jotta voitaisiin jälkikäteen tarkistaa, ketkä ovat käsitelleet yhteisten sähköisen asiointin tukipalvelujen käytöstä tallennettuja tietoja". Perusteluja on syytä täsmentää ja laajentaa koskemaan myös muuta pykälän mukaisessa käyttötarkoituksessa (tietojen käsittelyn laillisuuden varmistaminen) tapahtuvaa lokitietojen käsittelyä ja erityisesti lainmukaisen käytön mahdollisimman reaaliaikaista valvontaa ja mahdollisia hälytystoiminnallisuuksia.

"18 §"

On syytä mahdollistaa lokirekisterin tietojen luovuttaminen käyttäjäorganisaatiolle 12 §:n 1 momenttia vastaavasti. Tiedot eivät ole käyttäjäorganisaatiolle tarpeen ainoastaan asiointipalveluidensa toimivuuden varmistamista, tietoturvallisuudesta huolehtimista ja parantamista tai asiointia koskevien ongelmien selvittämistä varten, vaan myös tilannekuvan muodostamiseksi käyttäjäorganisaation tietojen käsittelystä. Lisäksi tässäkin säännöksessä tulee mahdollistaa tietojen luovuttaminen teknisen käyttöyh-teyden avulla tai tietojoukkona.

"21 §"

...

Viestinvälityspalvelun käyttäjäorganisaation puolesta lähettämien kirjeiden kustannuksista vastaa käyttäjäorganisaatio.

Käyttäjäorganisaatio vastaa itse vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain mukaisten tunnistuspalveluntarjoajien kanssa solmimiinsa tunnistamispalvelun tarjoamista koskeviin sopimuksiin perustuvista maksuista."

Nämä kaksi kohtaa ovat ristiriidassa asiasta käytyjen aiempien keskustelujen kanssa. Aiemmin annettiin vahvasti ymmärtää että tarkoitus on keskitää kuluja, jotta saadaan säästöjä. Jos kuluja aletaan jyvittää edelleen käyttäjäorganisaatioille, menetetään säästöt ainakin osin siinä talousprosessissa jonka tässä kuvattu järjestely vaatii luomaan.

Toisekseen viemällä päätösvalta sekä kirjeiden lähetyslogiikasta että tunnistamissopimuksien tekemisestä ja silti jättämällä rahallinen vastuu näistä käyttäjäorganisaatiolle, luodaan turhaa kitkaa eri virastojen välille ja vähennetään innokkuutta näiden yhteisten palveluiden käyttöönottoon.

Kuvattu järjestely ei myöskään saa sopimuksista neuvottelevia tahoja välttämättä sitoutumaan asiaan kunnolla sillä kyse ei ole "heidän rahoistaan".

Jotta tällainen vastuun ja vallan jako saadaan toimimaan edellyttää se vahvan ohjausryhmän perustamista, joka puolestaan vaatii resursseja ja rahaa usealta organisaatiolta.

" 23 §"

...

Verohallinto tuottaa, tarjoaa, ylläpitää ja kehittää 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin kuuluvaa sähköistä tunnistuspalvelua, jonka avulla viranomainen tai muu julkista tehtävää hoitava voi julkista tehtävää hoitaessaan tunnistaa organisaation ja sitä edustavan henkilön, enintään 31 päivään joulukuuta 2016 saakka."

On varmistettava, että säätiöt ja yhdistykset pysyvät tunnistusratkaisussa mukana kun Katso -palvelu siirtyy Verolta VRK:lle ylläpidettäväksi. On huomattava, että ennen kun ne ovat mukana uudessa tunnistuspalvelussa, Poliisihallitus ei voi sitä ainakaan kaikilta osin ottaa käyttöön.

"4 §

...

Palvelutuottaja voi tuottaa ja kehittää myös tukipalveluihinsa liittyviä projekti- ja asiantuntijapalveluja."

Lause tuntuu turhalta? Eli rajaako tai laajentaako tämä jotenkin Palvelutuottajien toimintaoikeuksia? Lause ei siis tuollaisenaan selittänyt olemassaoloaan.

"5 §

...

Tukipalvelujen käyttöön veloitettun käyttäjäorganisaation on tarjottava palvelujaan koskevat tiedot saataville palvelutietovarantoon.

... "

Käyttäjäorganisaatioilta edellytetyistä toimista odotetaan toimeksiantoa virallista kanavaa pitkin (Poliisihallituksessa kirjaamon kautta) konkreettisilla päivämäärillä. Näin toimenpiteet myös vastuutetaan oikealla prosessilla kussakin organisaatiossa ja ne tulevat tehdyksi aikataulussa.

Lisäksi seuraavat korjausehdotukset rikosentorjunnan näkökulmasta:

Esityksen 12§ ja 18§:ssä mainitaan '**palveluntuottajan voivan**' luovuttaa tietoja, jos poliisi- tai esitutkintaviranomainen niitä tarvitsee rikoksen ehkäisemistä ja selvittämistä varten. Tämä on ristiriidassa voimassa olevan Lain henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa 13§ kanssa, jossa mainitaan, että '**poliisilla on oikeus näitä tietoja saada**'.

Tämä ei siis voi tarkoittaa sitä, että luovuttavalla viranomaisella on harkintavaltaa tietojen luovuttamiseen, (kuten esityksessä mainitaan) jos poliisi näitä tietoja laissa määrättyjen tehtäviensä lailliseksi suorittamiseksi tarvitsee.

Lisäksi pykälissä tulisi korostaa erityisesti **rikosten paljastamista**, jota niissä ei tässä esityksessä mainita ollenkaan. Käynnissä oleva selvitystyö tiedustelulainsäädännön kehittämiseksi korostaa nimenomaan rikosten ennaltaehkäisemistä ja valmistelun paljastamista, jolloin yhteiskunnalle aiheutuvia uhkia ja haittoja kyetään minimoimaan ennalta.

Esitykseen olisi mielestämme kirjattava siis seuraavasti:

12§ 2 mom. 3. kohtaan (Huom! numerointi pielessä esityksessä): poliisi- ja esitutkintaviranomaisille rikosten estämistä, paljastamista ja selvittämistä varten ja syyttäviviranomaiselle sekä tuomioistuimelle rikosten selvittämistä varten;

18§ 1 mom. 1 kohtaan: poliisi- ja esitutkintaviranomaisille rikosten estämistä, paljastamista ja selvittämistä varten ja syyttäviviranomaiselle sekä tuomioistuimelle rikosten selvittämistä varten;

Monikkomuoto rikoksista puhuttaessa kattaisi siis myös rikoskokonaisuuksien estämisen, paljastamisen ja selvittämisen, eikä mahdollisesti rajaisi sitä koskemaan ainoastaan yhtä rikosnimikettä kerrallaan. Rikostorjunta, joka pitää sisällään estämisen, paljastamisen ja selvittämisen, on kokonaisuuksien selvittämistä yhteiskunnan turvallisuuden takaamiseksi ja rikosvastuun toteutumiseksi. "

Tietohallintopäällikkö Janne Suuriniemi

Erikoissuunnittelija Petri Pipatti

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu Aspo-asianhallintajärjestelmässä. Poliisihallitus 08.01.2016 klo 15.59. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet <Kirjoita tähän>

Jakelu <Kirjoita tähän tai kaksoisnapsauta>

Tiedoksi <Kirjoita tähän tai kaksoisnapsauta>